

SZÖVEG –
SZÁM KATI

SOROZAT –
KÉPMÁS

KÉP –
EMMER LÁSZLÓ

A mostani advent fényszilánkja

Nemrég egy beszélgetésben feltettem azt a kérdést, hogy ki mit kérdezne, ha találkozhatna Istennel. A legtöbben azt felelték, hogy arra kíváncsiak, mi a hivatásuk az életben. De ő azt felelte, szeretné tudni, mi lesz az unokáival. Fantasztikus, amikor az ember néha megérzi, hogy a helyén van, de lenyűgözött, hogy ez valakinél ilyen nyilvánosság előtt is kimondható, állandó bizonyosság. **Papp Miklós** atya, görögkatolikus pap és morálteológus volt adventi beszélgetőtársam.

- ◆ – **Mikor lettél biztos abban, hogy pont ott vagy a földi életben, ahol lenned kell?**
– Ennek belátása nem egy időpontban történik, inkább egy hosszú folyamat. A hivatásomról szeretek úgy beszélni, hogy olyan, mint egy cseppkő: a víz rétegeken keresztül csorog alá, aztán egyszer csak előbuggyan a csodálatos cseppkő. Egy papi hivatásig generációkon keresztül csorog alá az isteni kegyelem, míg végül valakiben ez testet ölt. Az ember a hivatását nem tarthatja csak a saját érdemének. A szüleimnél, nagyszüleimnél a kereszténység nem az életük szélén volt, hanem közepén, és nyilván ők is a szüleiktől látták ezt. A történelemben folyamatos hűség cseppköve az én papságom. Édesanyámat például nagyon komolyan elővették, amikor a gyerekeit beíratta hittanra, de ő majdnem rájuk borította az asztalt; és apám is azért nem kapott kiváló munkás kitüntetést – pedig a hozzá járó boríték nem jött volna rosszul –, mert valaki, akit a barátjának hitt, besúgta, hogy templomba jár... Maga a döntés, hogy pap leszek, egy taizéi találkozáson történt a rendszerváltás hajnalán, Pécsen. Akkoriban a matematikával kacérokodtam, szerettem az olyan egyenleteket, amelyekben sok ismeretlen van, és amiről első látásra azt se tudod, hogy kell a megoldásához hozzáférni. Az ifjúsági találkozón – ahol Roger testvér is ott volt meg vagy tízezer fiatal, és mindenféle izgalmas beszélgetéseket éltem meg –, leesett, hogy a világ legizgalmasabb sokismeretlenes egyenlete az ember lelke, és ha én ezzel szeretnék foglalkozni, akkor irány a teológia. Attól kezdve egy percig se kételkedtem abban, hogy nekem ezen a pályán van a hivatásom. Abban persze igen, hogy jól csinálom-e.

– Van a lélek megfejtésének matematikai, logikai komponense? A matematikusi gondolkodás lehet előny ezen a téren?

– Egyrészt az ember mindig gondolkodjon a logikán túl nagyon perszónálisan, tehát szívtől szívig, másrészt azért jó, ha van az ember fejében néhány rendszer – teológiai, etikai, pszichológiai, szociológiai –, ezek adnak egy értelmezési keretet. Persze mindig tudjuk, hogy az ember személye csoda és egyediség, még ha a fejünkben vannak is értelmezési képletek. Ha csak biológiai lényre redukáljuk az embert, akkor igazából még gyógyítani sem tudjuk. Ha csak a testet nézzük vagy csak a pszichét, vagy csak mint egy transzcendens felé forduló lényt értelmezzük, az méltatlan hozzá. Az ember egy komplex teremtmény. Az én papi és teológiai szolgálatomban ez kap különös hangsúlyt, hogy az ember sokismeretlenes egyenletében minden dimenzióját vegyük figyelembe: a testét, a pszichéjét, a családi és a társadalmi helyzetét, a morális és a transzcendens helyzetét is.

– A római katolikus és görögkatolikus papi hivatás eltér abban, hogy az egyikhez cölibátus tartozik, a másikhoz családos élet tartozhat, ahogy a civilek között is vannak egyedülálló és családban élő emberek. A görögkatolikus pap saját tapasztalatból is tud segíteni a házastársi, családi problémákban. Ugyanakkor nehezebben érti meg, hogy mi az egyedüllét és a magány?

– Ó, nem, nem. A családoknak nyilván jobban sorstársai vagyunk, tudom, mi az, hogy szerelem vagy családi dráma, tudom, milyen gyereket nevelni. A görögkatolikus pap családostól és családjával pap. A papefeleség is kap különleges kegyelmet, mert a papnéi hivatáshoz igen csak szüksége van rá. Másrészt a papi szolgálat mégis olyan egyéni, különleges út, ahol van helye a magánynak. Már az szemináriumban készülünk erre az útra, akár azt is elviselve, ha megözyegyül a pap, és nem nőszülhet újra. A magányt minden görögkatolikus pap keresi, mert fontos, így sorstársai vagyunk a nem családost embereknek is.

– Egyik jellemző kifejezésed, hogy „be kell állni a huzatba”, amely közelebb visz Istenhez, például a közösségi életbe, a szertartásrendbe. A pap családja értelemszerűen ebben a „huzatban” él, ami áldás, de azt is megéli, hogy a családfő nem csak az övé. Ez mennyire nehéz?

– Itt alapvetően azt kellene látni, hogy a két szentség (a papság és a házasság) nem lehetnek ellenfelek, vetélytársak, hanem ugyanazon szentség felé egymást gazdagítók.

A papcsalád gazdagítja a papot: amit a családban megélek – a szeretetet is, meg a drámát is –, az gazdagítja a papi szolgálatomat is. És fordítva is igaz: ahogy a hívekkel találkozom, belelátok az életükbe, az gazdagítja a saját családi életemet. Persze vannak nehéz dilemmák, hogy melyik az első. Ilyenkor mindig azt mondjuk, hogy útban kell gondolkodni: a hivatás útját melyik viszi előrébb?

– Tehát a hivatás az első.

– Az életszentség hivatása az első. A keresztséget tartjuk az alaphivatásnak, és ebben értelmezzük életünk többi szentségét, a cölibátust, a házasságot vagy éppen azt, hogy gyerekeink vannak.

– Gondolom, az ünnepi időszak hozza a legtöbb dilemmahelyzetet...

– ...és a leggyümölcsözőbbeket is. Ahol sok teher van, ott sok gyümölcs is van. De nálunk, görögkatolikusoknál ez olyan szépen, szervesen kialakult évszázadok óta, hogy az egyházközségi ünneplésben ott van a papcsalád is. Nem elveszi a közösség a családfőt a családtól, de azt sem mondjuk, hogy elveszi a család a papot az egyházközségtől, hanem benne élünk mindkettőben egyszerre. Például a nagylánynomnak most volt az eljegyzése, és az egész egyházközség imádkozott érte, és örült neki. Az eljegyzés intim családi történet, de szabad annak az egyházközségi, tágabb dimenzióit is megélni, és örülni neki. Jó dolog családdal és egyházközséggel is imádságosan kísélni az eljegyzés misztériumát, és kérni Isten áldását.

– Mennyi idősek a lányaid?

– Huszonkettő, húsz és tizenöt évesek.

– Milyen érzés volt a lányod eljegyzését átélni?

– Óriási megnyugvás, ha az ember a gyermekét olyan társra bízhatja, aki családcentrikus, és a hitét nagyon komolyan veszi. Nyilván van ebben gyászunk is, hogy elviszik a lányomat, és el kell őt engednünk. Félig viccesen megegyeztünk a feleségemmel, hogy amikor elmegegy gyermek, akkor mindig veszünk egy kutyát.

– A megfelelő pár megtalálása mintha nehezebben menne ma, mint régen. Apaként és papként mit gondolsz, hol kell keresni?

– A rendszerváltás környékén mi, papok azt mondtuk, nem baj, ha egy elkötelezett keresztény olyan jól köt házasságot, aki nincs megkeresztelve, „csak legyen rendes”. Mert ugye sokakat nem kereszteltek meg régen.

Eltelt harminc év, és ma inkább azt tanácsoljuk, hogy olyat keress, akivel tudsz együtt imádkozni és szentségekhez járulni. A stabil és fejlődésre, növekedésre képes házassághoz nem elég, ha a közös életnek csak a gazdasági, etikai, pszichés meg a szexuális része egyezik. Legyen a házasság nagy útján az is fontos, hogy tudjnk közös spirituális életet élni! S ez legyen szempont a párválasztásnál is! Akinek mély spirituális élete van, szentségekhez járul, fontos neki az egyházi közösség, annak nem elég a „csak rendes” ember, olyat keressen, akivel a spirituális úton is szaladni tud, nem bicegni.

– Te emlékszel arra, amikor „elhagytad apádat, anyádat”?

– Nekem azért volt más, mert nyolcadikos elkerültem otthonról háromszáz kilométerre, egyházi iskolába, Esztergomba, tehát tulajdonképpen tizennégy éves koromban elszakadtam. Az esztergomi ferenceseknél szerettem azt az őszinte szegénységet, ahogy éltek. Ma is azt gondolom, a szegénység tulajdonképpen befektetés valamilyen magasabb szintű élethez. Nyáron olvastam Maslow könyvét, A lét pszichológiája felét. Azt írja, kétfajta vezérlésű ember van: a „hiányvezérelt”, aki azzal foglalkozik, mi minden hiányzik az egészségéből, a pénzből, az elismertségéből, és a „növekedésorientált”, aki növekedni akar szellemileg, lelkiileg, kulturálisan, spirituálisan, szakmailag. Én úgy látom, a szükségleteinkben valamilyen mértékben szegénynek kell lennünk ahhoz, hogy a növekedés megtörténhessen. Nem lehet elég mindig a hiánnyal törődni – annak sosincs vége –, hanem az igényes növekedéssel kell foglalkozni.

– Neked mi segít abban, hogy az adventi időszakot megújulásként és ne csupán ismétlődésként éld meg?

– A keleti teológiában mi sokat használjuk a negatív teológiát, vagyis azt valljuk, hogy Istenről sokkal többet nem tudunk, mint amit tudunk. Számunkra a nyugati egyházban túl sok a filozófia, a szisztéma. A keleti egyház teológiája szerint Isten olyan, mint a ragyogó Nap. Ha tudom, hogy Isten és az ünnepe is ilyen ragyogó misztérium, akkor az advent 40 napját arra fordítom, hogy ebből a gazdag ragyogásból kapjak egy fényszilánkot. Most, idén, ezen az ünnepen újra kaphatunk egy fényszilánkot a ragyogó Kimeríthetetlenségéből, s emiatt sikerülhet a karácsonyt is úgynevezett megélni. Nálunk negyven nap az advent, november 15-től kezdjük, és én negyven napon át keresem azt a sugarat, ami a karácsony misztériumából aktuálisan jön felém.

– Emlékszel például a tavalyi fényszilánkra?

– A valóság szeretete, hogy szeressünk élni. Hiszen annyira drága ez a világ az Atyaistennek, hogy egyszülött Fiát adta érte! Tehát nem az a nagy keresztény, aki lenézi a világot, kimenekül belőle vagy folyamatosan szomjazik az odaát. Ha Isten így szerette ezt a világot, akkor a mi dolgunk is így szeretni, nem bántani, nem ítélkezni, nem kimenekülni, de nem is beletespedni, hanem szeretni élni.

– És ez mennyiben változtatja meg az idei adventedet?

– Én igyekszem lenullázni ilyenkor az élményeimet, és hagyni, hogy szólaljon meg Ő. Amikor Mózes fölment a hegyre találkozni Istennel, lent kellett hagynia az állatokat, a testi érzékelést, aztán ott kellett hagynia az emberi elképzeléseket is, még a saját korábbi élményeit is. Ha az élő Istennel akarunk találkozni, lent kell hagyni a földszinten mindent, amit róla gondolunk – de ez nagyon nehéz. Olyan, mint amikor el akarunk aludni, és nem akarunk gondolni semmire. A keleti egyházban a misztérium őrzése mindig fontos. Az ikonosztáz eltakarja a legszentebb részeket, a tömjénezés folyamatosan fenntartja a homályt, az ikonok minimalizmusa túl akar mutatni az Ábrázolhatatlan felé. A szertartásokon az ember a Misztériummal áll szemben, aki mindig megmutat valamit magából. Azt hiszem, arra kellene törekedni, hogy a mai Istent a mai legőszintébb énünkkel imádjuk. Ne a tegnapi istenképet, a tegnapi élményünk felmelegítésével... Ez persze borzasztó nehéz. Én például mindennap törekszem arra, hogy a Miatyánkot naponta legalább egyszer mondjam el úgy, ahogy csak ma tudom.

– Te a családod papja is vagy. Mi segíthet a hétköznapi családoknak, hogy ezt a feladatot a férfiak betöltsék?

– Ha a férfiak rendben vannak, azzal nagyon sokat nyerünk. Nyer a párjuk, a gyerekek, a munkahelyek, a társadalom, a politika, az egyház. A mi egyházközségünkben van külön férfi zárandoklat, és sok időt töltök a férfiakal. Nagyon jó lenne, ha ráébrednének, hogy nemcsak pénzkeresők, nemcsak az a dolguk, hogy megszerezék, ami hiányzik, hanem az is, hogy növekedjen a családjuk spirituálisan is. A férfiaknak nem lenne szabad elfeledni: egy férfi a család papja is. Általános papi hivatása van a keresztség által: tud imádkozni a családtagjaiért, meg tudja áldani őket, a saját életét ő is liturgiaként mutatja be Istennek, annak minden örömeivel és minden

drámai keresztútjával. A szolgálati papság természetesen másik szint, amely segíteni akarja a hívek általános papságát, de valahogy jó lenne ennek méltóságát tudatosítaniuk magukban.

– Az emancipáció megtörtént kicsit a hitéletünkben is, ma a családban sokszor az anya felelős azért, hogy a gyerekek elmenjenek időben misére, hogy hittanórára föl legyenek készülve, a közös imánál sokszor az apa otthon sincs.

– Erre mondom, hogy a startnál eldőlt. Ha a családi spiritualitást nem tartják fontosnak, s azzal ámitják magukat, hogy „csak rendes legyen” az a másik, akkor ez nem csoda. Olyannal kell házasságot kötni, akivel meg lehet élni a családi spiritualitást. Korunkban azért beszélünk keveset erről, mert a „családi spiritualitás” fogalma még nem alakult ki. Ez azért nehéz dió, mert a spiritualitásról Keleten is, Nyugaton is cölibátusban élő szerzetesek írtak, és így kialakulhatott az az egyoldalúság, mintha a spiritualitás csak egyéni dolog lenne, mintha nem lenne „családi spiritualitás”. Pedig nagyon drága a közös családi imádság, hihetetlenül megerősíti a családtagokat, ha együtt tudnak a szentgyónásban megtisztulni és az Eucharisziában szeretettel egyesülni. A betegek kénéténél is régen az egész család körülállta a betegágyat, mert családi spiritualitással vették körül a betegség, a halál eseményét. Érdemes kialakítani a mi sajátos, családi spiritualitásunkat.

– Kicsit beszéljünk a nőkről is. Más a feladatuk karácsonyra készülve a sütés-főzésen, a lakás szépítésén, az ajándékokon túl?

– Nem gondolom, hogy más. A nő is találja meg a karácsony gazdag misztériumában azt a fényszilánkot, ami megerősíti a női hivatását – legyen fiatal lány, családanya, egyedülálló szerzetes vagy egyedül élő nő –, mi az, amivel az életpályáját jobban megértheti és megélheti. Jön az ünnepi stressz, azt hisszük, hogy csak a technikai része a fontos, sütünk-főzünk, takarítunk, ajándékokat veszünk, és elfelejtjük, hogy a nőknek is kell növekedni spirituálisan. Nekik is kell a magány, kell a csend, elvonulni kicsit a gyerekeiktől, s nekik is kell imádkozni, töprengeni, tisztulni, növekedni.

– Sokan várják ilyenkor a misztikus élményt, és csalódnak, ha nem élik át.

– Aki nem él meg misztikus élményt, rosszul keresi. A misztikának két fajtája van: a rendkívüli misztika, amikor Isten szabadon bármikor, bármilyen törvénnyel vagy véletlennel beavatkozhat az életünkbe. A világ törvényei ugyanis alatta állnak az ő szeretettörvényének. Ezek a rendkívüli – azt szoktam mondani, pulzáló – misztikus élmények. Az életünkben nem sok ilyen van, így ha megtörténik, úgy kell magunkban hordozni, mint ahogy Szent Pál hordozta egész életében. De a misztikát a mindennapokban is észre kellene venni: nem magától értetődő az, ami minket körülvesz, ami szép, ami rendben van. A mindennapi misztika minden mögött tudja Istent látni, mindenben meg tudja érezni az ő jelenlétét. Az ember legyen nyitott a rendkívüli misztikus találkozásokra, de a mindennapi csodákat is vegye észre! Csoda az egész életünk, a világunk, a kultúránk, a természet, a másik ember arca... A misztika azt sejtje meg, hogy minden az isteni szeretet nagy Rendjében van.

– És akinél nincs minden rendben, annak mi segít az ünnepre készüléskor?

– Krisztus, amikor megtestesült, egy istállóba jött. Tehát nem volt minden rendben. De akkor is eljött, és akkor is ünnep volt. Mintha jelezte volna, hogy a történelemben a karácsony sokszor istállóban történik meg. És ő akkor is eljön. Engem nagyon zavar, hogy a karácsonyból csinálunk egy olyan polgári ünnepet, családi ünnepet, amely azt sugallja, hogy azoknak van szép karácsonyuk, akik egészségesek, finomakat esznek, ahol szép a karácsonyfa, sok ajándékkal. Nagyon sokan kirekesztve érzik magukat, és sebet kap a karácsonyuk. Komolyan kellene venni: a karácsony egy teológiai ünnep! Mindenkinek jó karácsonya van. Mindenkinek. Annak is, akinek kicsit vagy nagyon istállóhangulatú az élete vagy a történelmi helyzete, mert háború vagy infláció van. Nem ezektől függ az ünnepelésünk, hanem az érkező Istentől. Kicsit rá kell szólni magunkra, túl sok a negatív hír, sok a szorongás bennünk. A napokban voltunk a híveimmel a magyar költők sírjainál, s amikor Radnótinál megálltunk, mondtam az embereknek: ő még háborús környezetben is verseket írt, a testét tönkre lehetett tenni, de a lelkét nem. Bármilyen istálló a szívünk, a magánéletünk, a történelem – a karácsony a lelkünket akarja megmenteni. Ne adjuk olcsón magunkat, ne adjuk meg magunkat a körülményeknek! Ezeket kicsit hagyjuk lenni, és menjünk föl a hegyre, majd az Isten betölt minket. Csak gyűjtsük ki a koldus kezeinket! ♦

Áldott adventet és boldog karácsonyt kívánunk!

A KÉPMÁS SZERKESZTŐSÉGE

